

SLOVENIJA

Uredništvo: Ljubljana, Wolfova ulica št. 12
 Naročnina četrletno 15 Din,
 za pol leta 30 Din,
 za vse leto 60 Din.
 Posamezne številke 1.50 Din.
 Za inozemstvo celoletna naročnina 90 Din

Ljubljana, 21. septembra 1934.

Upravništvo: Ljubljana, Wolfova ulica št. 12.
 Poštočekovni račun
 Ljubljana št. 16.176
 Rokopisov ne vračamo.
 Oglasi po tarifu.
 Tiska tiskarna Makso Hrovatin v Ljubljani.

O osnovnih vprašanjih naše politične usmeritve

V vrsti člankov je načela »Slovenija« nekatera osnovna vprašanja naše bodoče politike, njene usmeritve in njenih ciljev. Uredništvo ima sicer svoje trdne osnove za motrenje našega političnega življenja in položaja, in ni njegova krivda, če ni razvilo v listu svojega programa, vendar je prav, da poskušamo v okviru danih možnosti bolj programatično razpravljati in razmišljati o teh stvarih. Če izvzamemo ožji krog naših somišljenikov, nima pri nas nobena narodno usmerjena skupina svojega enotnega gledanja in presojanja našega zemljepisnega in narodnopolitičnega položaja in njegovih političnih nujnosti. Primitivni politični koncepti naših nacionalistov fašističnega kova ne štejejo za mislečega in razsodnega človeka. Vsa njih politična modrost pač obstaja v rožljanju z orožjem in omejenem posnemanju fašistične politike njih velikih vzornikov. Da imajo mali narodi in države v našem položaju svoje posebne pogoje obstoja in razvoja, spada sicer k abecedi politične modrosti, a te osnovne politične modrosti v teh krogih ne smemo iskati. V drugih naših krogih pa je na žalost tako, da ne najdemo zlahka dveh inteligentov, ki bi imela v naših najvažnejših narodnopolitičnih vprašanjih enotno mnenje. Nujna posledica tega je, da smo obsojeni na pasivno gledanje in ugibanje, kaj nam utegne razvoj prinesiti, da izločamo sebe kot sotvorce pri oblikovanju svoje bodočnosti. Pomanjkanje skupne politične zamisli pa ima lahko za bodočnost vsakega naroda usodne posledice. Gre za neka osnovna politična spoznanja, ki bi nam vsem morala biti skupna, ali vsaj za usmeritev večine odločilna. Vprašanja, kakor so sledeča, bi se morala obravnavati v vsakem političnem tečaju za novince. Katera narodnopolitična in narodnogospodarska spoznanja izhajajo iz geopolitičnega položaja naše zemlje? Na katerih osnovah in načelih si zamišljamo bodoče politično sožitje, zблиževanje in združevanje narodov na ozemlju Podonavja, Balkana in Srednje Evrope? Katero politično zamisel postavljamo za to ozemlje nasproti političnim načrtom imperialističnih narodov in fašističnih držav? Kako si predstavljamo rešitev narodnostnih vprašanj na tem ozem-

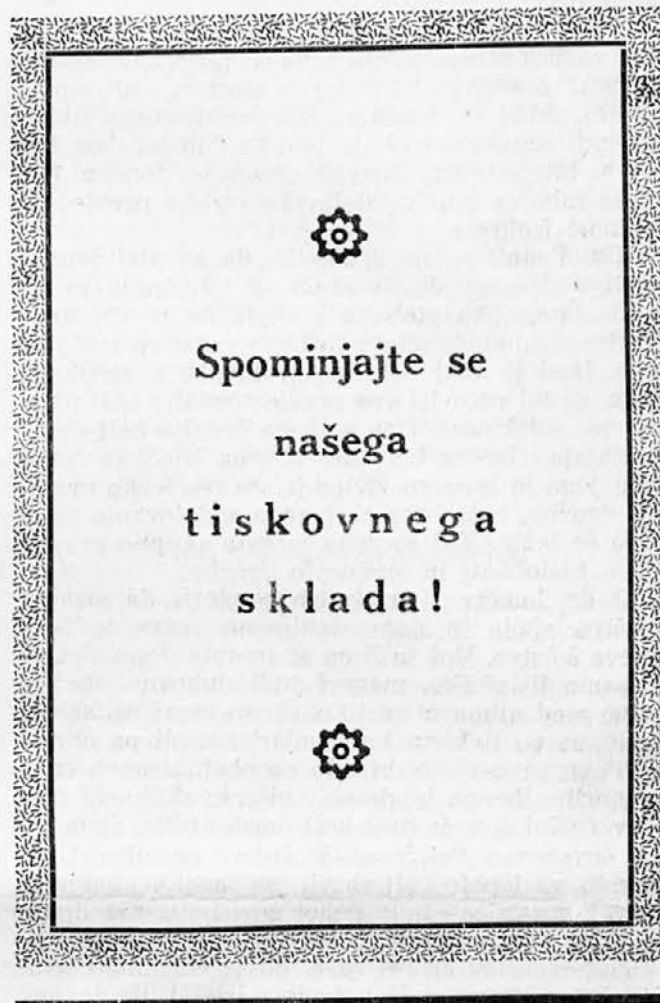
lju z ozirom na naše narodne manjšine? Kakšna bodi smer naše manjšinske politike? Kaj mislimo o bodočnosti Avstrije? Kako si predstavljamo naše bodoče razmerje do slovanskega Vzhoda in kako si zamišljamo slovansko solidarnost v realnopolitičnem življenju? Kako si predstavljamo razvoj naših kulturnopolitičnih odnosov do Zahoda in Vzhoda in v čem vidimo poročstvo za neoviran razvoj naše kulturne individualnosti.

To so vprašanja, ki se dotikajo osnove naše politične in narodne bodočnosti; zato moramo o njih razmišljati in najti odgovor, ki bo zadovoljiv in sprejemljiv za nas vse. Mnenja so lahko v marsičem različna, če so izhodišča in osnove za motrenje prava, se moramo v glavnih točkah najti.

Katera so osnovna spoznanja, na katerih moramo graditi svoje politične račune in zamisli?

Brez tveganja, žrtev, lastnega napora in vere si še ni noben narod na svetu priboril prostorčka na soncu. Narod, v katerem prevladuje zavest lastne šibkosti, brezpomembnosti, številčne neznatnosti, ki računa samo na tujo pomoč in nima vere, da bi mogel scodločati o lastni usodi, je zapisan smrti, pa če bi imel še toliko protektorjev. Vera vase in volja, soodločevati pri oblikovanju lastne usode ne izključujeta treznega, realnega računanja s političnimi silami in pravičnega presojanja lastne moči. Zgrešeni pa so vsi računi zgolj spekulativnega značaja, ki bi vse upe stavili na neke ugodne politične konstelacije, na politične račune velesil in na neki nujni razvoj. Kjer ni v narodu pripravljenosti, da v odločilnih trenutkih tvega vse svoje moči, tam so vsi taki računi jalovi.

Dasi mora vsak narod postaviti svoje politične račune na lastno moč in voljo do življenja, pa si moramo biti svesti, da se na ozemlju Podonavja, Balkana in Srednje Evrope ne bodo velika narodno-manjšinska vprašanja reševala in trajno rešila za vsak narod posebej in enostransko, ampak le v medsebojni zvezi, in da mora zato vsaka daljnovidna politika računati tudi s težnjami sosednih in drugih narodov, mora svoje politične zamisli zidati na osnove, ki so sprejemljive za vse priza-

Spominjajte se
 našega
 tiskovnega
 sklada!

dete narode. Najkratkovidnejša politika je politika tesne sebičnosti, ki misli samo nase.

Težnja po varnosti in nujnosti gospodarskega življenja in razvoja sili narode in države k ustvarjanju večjih gospodarsko-političnih ozemelj in to tem bolj, čim bolj se uveljavljajo stremjenja po gospodarski samopreskrbi velikih držav. Svojo politično samostojnost in svoje meje si morejo mali narodi in države ohraniti in zavarovati le, če se politično in gospodarsko naslonijo drug na drugega in si ustvarijo trdne pogoje za prijateljsko politično sožitje. Nobena država na tem ozemlju nima sama zase dovolj trdnega poročstva za poli-

Janez Kočmur:

Nekaj spominov

(Nadaljevanje.)

Predstavi me gospodinja, ji brez nadaljnjega odšteje denar in naroči čaja z mnogo ruma; tega in sladkor posebej; dalje presnega masla, gnjati in peciva. Gospodinja je bila srednje rasti, preko trideset let, prej drobna ko rejena, bledikava; resen, inteligenten obraz so ji obdajali plavi lasje. Ves njen nastop in zunanost sta izdajala razumno, izkušeno žensko. »Tako, zdaj sem zopet dober za nekaj časa; ostalo mi je še štirideset kron,« se je oddahnil, ko je zaprla vrata za seboj. Sledil je razgovor o vsakdanjih stvareh, med katerim sem ga vprašal, če ga gospodinja kdaj ošteje. Po že opisanem dogodku jo je pohvalil kot marljivo, skrbno in varčno žensko. »Poglej, kakšen red,« je pokazal po sobi in odprl vrata v gospodinjinjo: »Nobene navlake, vsaka stvar na svojem mestu, nobenega prahu; lahko bi bila za vzor marsikateri meščanski gospodinja tam doli. Pa je navadna delavka. Je organizirana in mnogo čita; lahko se razgovarjam z njo o vsem. Večkrat sedim v kuhinji in se razgovarjam, posebno ob slabem vremenu ali če sem suh.« Pripovedoval je, da ji govori celo o svojih delih in načrtih, in tudi o tem, kako ga mrzijo in napadajo. Pohvalil je sploh dunajskega delavca, ki da je jako razumen in ima skoraj vsak večjo ali manjšo knjižnico. »Kjer te ni,« je podkrepil, »ali kjer je nered in umazanost, si lahko prepričan, da delavec ni organiziran.«

V njegovi pohvali gospodinja sem zaslučil več kakor navadno pohvalo; dobil sem vtisk, da on tu ni zgolj navaden podnajemnik. Na znesek, ki ga je dolgoval, bi malokatera gospodinja čakala tako dolgo. Mojo domnevo so potrdile še druge okolnosti. Sicer je bil Cankar precej skop s pohvalo; če pa je pohvalil, je gotovo bilo vredno pohvale. Raje je grajal. Če je udaril, je usekal tako, da je zaleglo. V tem je bil mojster. Ni mu bilo za zamero, najsi je bil kdorkoli. Pri tem je strogo ločil osebo od stvari. Rad se je pošalil, še iz srca smejal, če je spravlil vsevedeža v zagato. A oseben ni bil. Njegov domislice so bile duhovite. Sirovosti in kvant ni prenesel, obrekovanje mu je bilo tuje; ljubil je neposrednost. Preprostemu človeku je spregledal marsikaj in ga poučil, gorje pa izobražencu ali domišljavcu, ki se je spozabil v njegovi družbi; takega je nagnal, da je pomnil.

Bilo je nekega popoldneva po božiču 1. 1916. Sedela sva v »Narodni kavarni« v Ljubljani; jaz v vojaški uniformi. Obirala sva vojna poročila. Čez čas pristopi vojak v uniformi enoletnega prostovoljca, se predstavi za inženjerja in prisede. Začel je s Cankarjem razgovor o umetnosti in umetnikih. Na vrsto je prišla tudi Jakopičeva »Anka«. Po par besedah izvleče prostovoljec iz listnice sliko in jo pomoli Cankarju: »Ste tako že videli? To je 'Anka', kaj!« Cankar vzame in pogleda. Obraz se mu nagnusi, razljučen vrže sliko nazaj: »Sram vas bodi... To je barabsko!« Bila je fotografija gole ženske v sumljivi pozi. Mislim sem: Zdaj bo treščilo; beseda je bila prehuda. Cankar je prebledel, globoko segel po sapo in puhnil ko

razkačen maček. Prostovoljec je obsedel kakor okamenel. Kri mu je šinila v glavo, osupel je bil v Cankarja. Čez hip vtakne sliko v žep, v zadregi jame brisati z robcem nanosnik. Mučen molk. Tišina pred nevihto? Eden zre srepo predse, drugi nervozno bobna po mizi. Čutil sem: najrahljši dotik lahko sproži.

Tedajci vstopi moj mlajši sin, išoč me z očmi po prostoru. Cankar ga ugleda, obraz se mu zjasni; nemirno se okrene na stolu. Položaj je bržčas bil tudi zanj mučen. »O, Lojze!« ga pokliče. »Tukaj je oče.« Nevihta je šla mimo, napetost je popustila. Cankar izvleče beležnico, nekaj napiše in iztrga list. Pri sosednji mizi je sedel njegov založnik. Ko mu Cankar pokaže list, ga ta takoj podpiše. »Na, stopi s tem v knjigarno Schwentner, potem mi pridi pokazat, kaj si dobil,« reče mojemu sinu in mu izroči listek. Medtem se je prostovoljec zbral in pripravil na nov razgovor. Potegnul je iz listnice drugo sliko, jo najprej z narejenim zanimanjem sam ogledoval, nato pa obotavljajoč se pomolil Cankarju: »Danes ste videli slabe volje, gospod Cankar... Tale vas bo pa gotovo zanimala...« Govoril je tipajoč z negotovostjo učenca pred strogim učiteljem, vsak hip pripravljen umakniti roko. Cankar nejevoljen vzame sliko, ne da bi se ozrl vanj. Pogleda jo najprej brez zanimanja, nato natančneje. »Batisti«, pojasni prostovoljec. »Fej!... Svinjarija!« sikne Cankar ogorčen in mu vrne sliko. — To pot je veljal njegov gnev vojnim grozotam.

Bila je razglednica, predstavljajoča justifikacijo avstrijskega socialno-demokratskega državnega

tično neodvisnost in sama zase more obstajati samo kot varovanec in oproda kake velesile.

Tretje za nas vodilno spoznanje je to, da pač državniki lahko vršijo koristno delo, ko sklepajo varnostne in gospodarske pogodbe s sosednimi državami, da pa se more pravo narodno izmirjenje izvršiti le od naroda do naroda, da mora koreniniti v širokih ljudskih plasteh. To delo more uspeti le, če svoje narodne težnje izvajamo iz etičnega načela, da kar zase zahtevamo, priznamo tudi drugemu, da pojmuje narodno misel v oni človečanski širini in globini, ki bo narode dru-

žila, ne pa jih razdvajala. Kolikor to ni v skladu s sebičnimi računi vladajoče plasti enega ali drugega naroda, se bo morala ta pač umakniti drugi, ki bo bolje razumela naloge in politične nujnosti časa.

Velikopotezna in daljnovidna politična zamisel ne izključuje, ampak šele omogoča trezno in realno računanje z današnjim razmerjem politične moči. Brez take zamisli pa mora vsaka tako zvana realna politika vesti v škodljiv oportunistem in se prej ali slej znajti na slepem tiru.

Zborovanje žená

Jugoslovanska ženska zveza, Zveza delavskih žená in deklet in Društvo »Šola in dom« so zborovali v sredo zvečer v dvorani Delavske zbornice, da protestirajo proti zapostavljanju žená in deklet na delovnem trgu in v javnem življenju in proti načinu sedanje šolske vzgoje. Udeležba je bila zadovoljiva.

Zborovanje je odprla ga. Brezarjeva in v svojem govoru utemeljevala zahtevo po enakopravnosti žená z moškimi. Za enako storitev tudi enako plačilo, zakaj za skromno, človeka dostojno življenje tudi ženska potrebuje vsaj 30 Din na dan, kar naj bi bila najnižja dnevna mezda za ženske. Ob enem zahteva tudi za delavske otroke pravico in možnost izobrazbe.

Ga. Vodnikova je ugotovila, da so zdaj ženske zlasti v državni službi samo še tolerirane in da je znana uredba globoko posegla ne le v stvarne družinske, ampak celo v intimne razmere moža in žene. Dasi je vsaj polovica prebivalstva ženskega spola, se tej polovici vse pravice čedalje bolj utegnjujejo, z dolžnostmi pa se žene čedalje bolj obremenjujejo. Gre za tem, da se žena izloči iz vsega državnega in javnega življenja. Je res težko urejati družbo, toda brez aktivnega sodelovanja žená je pa še težje. Mož in žena morata skupno graditi boljše bodočnost in srečnejšo družbo.

G. dr. Lončar je predvsem poudaril, da zastopa Društvo »Šola in dom« izključno samo, kolikor zadeva šolstvo. Mož in žena se morata dopolnjevati ne samo fiziološko, marveč tudi duhovno, dasi v bistvu med njima ni razlike. Če so manj nadarjeni fantje, so pa dekleta bolj nadarjena, ali pa obratno. Povprečno vzeto, bi bilo na obeh straneh enako merilo. Res pa je, da so v višji kvalifikaciji moški v večini, ker je mož bolj umsko bitje, žena pa bolj čustvena. Pri ženah je čut za pravičnost, za dobroto, za lepoto bolj razvit. Ne torej v enakosti, marveč v različnosti je pogoj za izboljšanje družbe. Toliko se poudarja, zlasti v Nemčiji z nacionalističnih vidikov čistost rase, da je celo neki vseučilišni profesor v Monakovem izjavil, da je narodni socializem (rasizem?) v zvezi z matematiko! Vsak živinorejec bi mu povedal, da se pleme samo s križanjem izboljšuje. Žena oblikuje moža, in Masaryk, ki uživa po pravici svetovni sloves učnjaka in človekoljuba, je izjavil, da je to, kar je, po svoji ženi, ki pa ni bila ne njegove narodnosti ne njegove slovanske rase. Če se pa sposobnosti mož in žená danes ne morejo razvijati vzporedno in dopolnjujoče, je kriva današnja družba. Naše šolstvo zato nujno potrebuje reforme. Razen osnovnih šol smo dobili tudi neke narodne šole. Ta izraz je neprimeren. Narodne šole so vse šole. Ločiti moramo šole le v nižje osnovne in v višje osnovne šole. Tudi meščanske šole se niso obne-

sle, ker imajo srednje šole prednost v praktičnih poklicih. Na učiteljska se sprejemajo samo moški, ki so napravili nižjo zrelostno skušnjo z odliko. Kdor pa ima odliko za seboj, ta bo raje študiral naprej in ne bo šel na učiteljske. Vprav učiteljske pa bi moralo biti tisto, ki bi sprejemalo gojence obeh spolov tudi z meščanskih šol, ker vprav z učiteljske pridejo najboljše matere in najboljši očetje. Vendar pa bi za pouk v šolah moralo imeti učitelstvo višjo kvalifikacijo in se specializirati za določene stroke. Trditev, da je preveč učiteljev, ne drži. Če jih je preveč, je to dokaz, da se zakoni ne izvajajo. Znan je primer, da poučuje ena sama učiteljica v dveh razredih 150 otrok na dan, medtem ko bi po zakonu za toliko otrok moralo biti nameščenih vsaj pet učiteljic. Če bi se držali zakonov, bi bilo učiteljstva še premalo. — Otrok sam, pa tudi starši ne morejo odrediti svojega bodočega poklica v starosti desetih let. Zato društvo »Šola in dom« zastopa misel, da se nižja srednja šola poenoti za vse tipe nižjih šol. Šele višje srednje šole naj se razviličijo po strokah za poznejše praktične poklice. — Vse življenje je bolj in bolj sestavljeno in ga posameznik že več ne more s svojim umom vsega objeti. Z boljšo kvalifikacijo po strokah se učitelstvo tudi duhovno osvobodi, da postane manj dostopno za menjajoče se vplive. Družba je bolna, pa je tudi šolstvo bolno. V našem šolstvu danes

Šola v Sloveniji pač ne more biti drugačna kot slovenska, to pa po jeziku in po duhu. Slovenci smo del državnega naroda in kot dobri Slovenci hočemo tudi dobre slovenske šole, da bomo po njih dobri državljani. Samo iz narodne misli more nastati prava državna misel.

Bilo mu je dovoljeno. Ravnatelj pa je pustil v dvo-

»Slovenija« hoče postati glasnik vseh stremljenj, težočih po duhovni svobodi in pravi demokraciji, po zbiranju in zenotenju naših sil v borbi za trajne pogoje našega obstoja kot narod. Kdor je z nami enih misli, ga prosimo, da se spomni svojih dolžnosti do lista.

N. K.

Pa jo je primahal moj sobesednik Borec k meni na kmete. Prav vesel sem ga bil. Na vrtu sva sedla v senčnico in si dala postreči, česar se naš Borec v gostoljubni hiši nikoli ne brani. Srknil je

rano tudi take, ki niso imeli denarja. Proti temu je mož protestiral in je potem celo v radiu se pri- toževal, kako nenaklonjeni so mu bili nekateri gimnazijski ravnatelji. Nič nimamo proti temu, celo želimo, da mladina sliši lepo predvajane srbske narodne pesmi, saj se jih je celo Goethe učil, toda brez vsakršne vstopnine. Mladino, če hočemo navajati na idealizem, moramo vzgajati na idealen način, brez dobičkaželjnosti. Če pa mora vsako, celo idealno stvar plačati, se mladina navzame pobud, ki jo v poznejšem življenju zavajajo na pot — korupeje.

Sprejeti sta bili naslednji dve resoluciji:

I.

Žene, zbrane na zborovanju v Ljubljani, dne 19. septembra 1934, ugotavljamo:

1. da se pri namestitvah daje prednost moškimi, ne glede na kvalifikacijo in na socialne razmere, kar najbolj občutijo nameščenke prosvetnega in prometnega resora;

2. da tudi pri napredovanju na ugodnejša mesta prihajajo v prvi vrsti v poštev moški ne glede na službena leta in na kvalifikacijo;

3. da krivice, storjene pri zadnjih redukcijah v prvi vrsti ženskam, še sedaj niso popravljene, zaradi česar so mnoge od nas zapadle obupni bedi.

Zahtevamo:

1. da se priznajo ženam v državni službi ustavno zagotovljene pravice pri namestitvah in pri napredovanju, ki so enake za oba spola po načelu: za enako delo, enako plačilo;

2. da se uredba od 13. aprila o izpremembi draginjskih doklad prekličje;

3. da se določa za nižje uslužbenke dostojen eksistenčni minimum.

II.

Žene, zbrane na zborovanju v Ljubljani, dne 19. septembra 1934, protestiramo proti temu, da se zapirajo ženski mladini strokovne šole, odnosno, da se omejuje število v te šole sprejetih deklet.

V prvi vrsti naš protest velja ukinitvi učiteljskih šol za žensko mladino, in sicer iz sledečih razlogov:

1. ker spada učiteljski poklic v ono delovno področje, za katero je ženska že po naravi najbolj usposobljena; zato pomenja omejitvev nameščenja žensk v tem poklicu občutno škodo za narodno vzgojo;

2. ker je učiteljska šola po svojem ustroju najboljše priprava za ženo-mater, zato je najmanj umestno, da se prav v ta zavod onemogoča dostop dekletom.

Zahtevamo:

1. da se tudi ženski mladini nudijo najširše možnosti šolanja;

2. da se zopet otvori učiteljska šola za žensko mladino;

3. da se sprejemajo na učiteljske absolventi srednjih in meščanskih šol;

4. da odloča o sprejemu v šole sposobnost, ne pa spol.

Zanimivi razgovori

nekaj debelih požirkov in trdo postavil prazni kozarec na mizo:

»No, zdaj imamo hudiča! Zborovanje delegatov »Boja« ni bilo dovoljeno. In kakor je videti, tudi

poslanca Battistija. Borec se na italijanski strani kot prostovoljec je bil Cesare Battisti ujet in obsojen na smrt. Obešen je bil julija 1916 v Trientu. Na sliki se je dobro razločil njegov obraz. Poznal sem ga osebno od odprtja delavskega doma v Trstu. Okoli večal so stali močni oddelki avstrijske vojske, spredaj sodišče in več oficirskih zijač. — Zopet molk, beseda kar nj hotela na dan. V tem se vrne moj sin. Prinesel je dve knjigi, ki je Cankar vanje napisal posvetilo. Ta trenutek je prostovoljec izrabil, se kratko oprostil in odšel. Kmalu za njim sva odšla še s sinom, in zapustila Cankarja samega.

Ko je gospodinja prinesla naročeno, jej je smeje se povedal, kaj sem ga vprašal. »Gospod opravi to sam bolje,« je odgovorila nekoliko v zadregi. »Sicer pa ni niti potrebno,« je dostavila in odšla. Prijil si je ruma in pokusil: »Dober je... sebi natoči sam... To je za južino, večerjala bova v rotovski; saj še nisi bil tam? Tudi to moraš videti.« Med kramljanjem vstanem, hoteč od blizu pogledati sliko, ki je visela nad pisalnikom. »Smrekarjeva je,« pojasni on. »Narodna dama daje umetniku vbojajme... Imenitna stvar. Ta slika mu je nakopala silno jezo X. Y.... Zares fest fant, resničen umetnik; zato strada.« Utihnil je. Videti je bilo, da nekaj premišljuje, kakor da išče začetek novih misli. Nenadoma se obrne ves proti meni, odloži čašo, nato pa se usuje vrsta vprašanj: »Kdaj si začel brati? Se spominjaš prvih knjig? Kaj si že vse prebral? Kaj bereš najraje? Kaj daješ svojim otrokom?« Vsako vprašanje je stavil s poudarkom — znak, da ne govori tjavendan.

(Dalje prih.)

Prekmurje in Slovenska Krajina?*

Pod tem naslovom je prinesla »Slovenija« 24. aprila t. l. članek, v katerem sem načel misel, da bi Slovenci imenovali predel svoje zemlje preko Mure z enim samim imenom, ki bi najbolje označevalo notranjo zvezanost omenjenega predela s slovenskim jedrom.

Povedal sem tudi, zakaj sem dal imenu Prekmurje prednost pred imenom Slovenska Krajina. V zvezi z mojim člankom, še bolj pa ob izidu

* Opomba uredništva. Prinašamo ta sestavek, kakor smo prinesli tudi sestavke, ki so zastopali nasprotno mnenje. Prav je, da se stvar ogleda in dožene z vseh strani, zakaj važen del naše Slovenije je tisti njen del, ki se je združil z njo, potem ko ga je toliko let ločila državna meja madžarskega naroda od nje. Na prvi hip bi se utegnulo zdeti komurkoli: naj znanstveniki doganjajo pravilno ime in ga dajo nam v vednost, ko so ga dognali — kaj bi zgubljali besede zaradi samega imena. Res, pa tudi ni res. Ime je lahko velikega, včasih odločilnega pomena. Ali smo že pozabili, koliko so nam škodovala in nam še škodujejo provincialna imena, ki so puščala slovensko ime v nemar in niso poznala na primer Slovenske Stajerske, Slovenske Koroske? Ali smo pozabili, kako so to izrabljali koroski Nemci in nemškutarji in tudi izrabili, ko so govorili samo o Koroskih, ki da vsi so eno in ki da so vsi nekaj drugega, nego Kranjci in drugi Slovenci? Ali bi ne bilo morda mnogo bolje, če bi jim bili to močno agitacijsko gesto vzeli iz ust s tem, da bi bili vedno in povsod propagirali svoje slovensko ime? In ali niso Madžari delali podobno, ko so po korosko-nemškem receptu skušali uveljaviti naziranje, da ne gre pri slovenskem delu nekdanje Madžarske za slovensko zemljo, ampak da prebiva tam neki poseben narod, slovenstvu tuji?

Zgolj s tega stališča se ne moremo ogreti za ime Prekmurje navzlic tehtnim razlogom pričujočega sestavka. Priobčujemo jih kljub temu, ker bodo vsekako zanimiv donos k naši politični zgodovini. Za nas pa naj ostane ta dežela Slovenska Krajina.

novoga zemljevida »Slovenske Krajine«, se je nadaljevalo po časnikih razpravljanje o tem, katero ime je bolj pravilno.

Letos 27. julija je izšel v tem listu članek o istem vprašanju. Pisec B. polemizira v prvem delu svojega članka tudi z menoj, se ogreva za ime Slov. Krajina ter trdi, da je moj spis na videz znanstveno podprt, čeprav mu v isti sapi ne odreka resnosti.

Kdo njih pa pravo trdi, to se vpraša.

Naštevajoč (ne za dokaz, temveč zgolj za ugotovitev) naše znanstvenike, ki rabijo naziv Prekmurje — prekmurski, sem že sam omenil, da vem izmed večjih znanstvenih izdaj omeniti le Bohinčev stenski zemljevid, na katerem je označeno ozemlje preko Mure z imenom Slov. Krajina.

Res nisem upošteval Malešičeve opazke (znanstvene?), s katero opozarja v svojem leposlovnem delu, zakaj rabi naziv Slov. Krajina; tudi nisem upošteval odlomka, ki so ga avtorji prevzeli v Slovensko čitanko iz Malešičevega umetniškega(1) dela. Vprašam B., ali je navedel Malešiča, »ki je prvi uvedel Sloven. Krajino v leposlovje« kot protidokaz Kidriču, Meliku, Ramovšu itd.

Vprašanje je, koliko mi ugovarja Melik-Orožnova zgodovina za srednje šole, ko vendar Melik v svojih večjih delih navaja le Prekmurje (prim. Jugoslavija, zemlj. pregled; Kmetska naselja na Slovenskem v Geogr. vestn.).

Nekateri (Panonicus, »Slovenec« 156, 1934) so za ime Slov. Krajina, zato ker tako piše Grafenauer. Kaj porečejo o pravilnosti onih krajevnih imen, ki jih ima Grafenauer v svoji Kratki zgodovini slov. slovstva, kjer rabi Krajina (nam.

pravila ne bodo potrjena. 'Orjuna' je pravila pozneje vložila, pa je spet obnovljena. 'Boja' niste hoteli, z 'Orjuno' boste menda bolj zadovoljni. Orjuncje naš narod korenito pozna in je z njimi že vnaprej obračunal. Kakor prva, tako in še hitreje bo neslavno končala tudi druga Orjuna, še preden bo komu lomila prste ali napravila kak 'viteški' pohod preko meje ali žalostne sprehode po Sloveniji. 'Boj' naj se pa zdaj lepo vrne na prvotna človekoljubna pota bivše Zveze bojevnikov, pa naj pusti politiko pri miru, če je ne more spraviti v sklad z narodnim hotenjem na podstavi demokracije.

»Zdaj vidim, da smo jo Borec gromozansko polomili.

Širite in naročajte naš tednik!

»In je ne bomo tako kmalu; smo pretrde butice.«

»Potem pa tiste njegove puhlice o preteklosti, izročilih in predsodkih. Ali A. K. misli, da belgrajskih listov ne čita noben narodni Slovenec?«

Vsak Slovenec naj bere tednik „Slovenija“

»Prav imaš. Sicer pa ne govoriva več o tem. 'Boj' je svoje dovršil, in mu boš še kdaj tudi ti hvaležen. Toliko pa rečem, da Slovenci ne znamo zgrabiti trenutka. Če kdo dobro hoče, brž lopnemo po njem.«

»To je najlepši dokaz naše žilave življenjske trdnosti. Sicer bi nas bili razni preroki že zdavnaj spravili vsaksebi. No, pa povej, kako si zadovoljen z mojim vinom in s svojo karikaturo v 'Sloveniji'.«

»Moja karikaturo v 'Sloveniji' in tvoje vino mi kar ugajata. Pri tem sem se spomnil, da sem čital v nekem članku v 'Sloveniji', naj vsak pije svoje vino, kakršno je Bog dal in priroda zorila.«

»In tako vino, dragi Borec, boš vedno dobil pri poštenih Slovencih.«

»Čast tvojemu vinu. Toda, pusti zdaj Borec pri miru, naj počivajo po utrudljivem delu. Mora biti že strašno za hribom, kdor misli, da bo za narod kaj kruha iz moke, ki jo meljejo slovenski prost...«

Spominjajte se našega tiskovnega sklada!

»Saj res; tako je bolj razumljivo za vse drugo. Zdaj tudi razumen, kaj hoče A. K.«

»Toda, kako to, da si hodil po njihovih shodih in zanje agitiral. Celo 'Slovenijo' si čital na nekem zborovanju, da pokažeš, koliko in kako 'strašnih' nasprotnikov ima 'Boj'.«

»Veš, kaj, danes ti na vse to ne bom odgovarjal. Delam pač to, kar meni ugaja in se ne brigam za druge. Sem človek, ki želi živeti z vsemi v miru. Če dvigam pesti, še ni rečeno, da bom udaril. Ko pa sunem, ne vé nihče, kam sem meril. Merim pa tja, kjer mene ne bo bolelo.«

»No ja, tvoji računi so nezapopadljivi, kakor bi dejal onégav Janez.«

OPAZOVALEC

Mimogrede

O papagajih se je razpisal »Prelom«, češ, da se »v zadnjem času množe papagaji, ki oponašajo gesla, misli, krilatice 'Boja' kar na debelo.« Očitno meri s tem na Jugoslovansko narodno stranko. Če je tako, potem so ta gesla, te misli in te krilatice — že nešteto krat prepapagajčene — samo za — papagaje. Ljudje pa, zlasti bojevniki, ki mislijo, in sicer samostojno mislijo, ne rabijo ne tujih gesel ne tujih misli ne tujih krilatice — ampak hočejo svoje misli spraviti v — dejanja. Slovenci, ki smemo in moramo biti dobri Slovenci, tudi hočemo biti dobri Slovenci, in predvsem v dejanju dobri Slovenci.

V istem listu toži nekdo, da se trudi, postati slovenski fant, vreden tega imena, češ, dovolj je star, tudi delaven, ne pije — »pa se mu zdi, da mu do tega ponosnega naslova vseeno še nekaj manjka«. Naj mu povemo mi: zavesti mu manjka, prave slovenske zavesti, zavesti dobrega Slovenca!

Pa pravi dalje: »Marširajmo tako, kot smo marširali pred 20 leti, stopajmo kot vojaki, ki se krotajo krogom in granatam, ki se ne bojijo ne dežja ne mraza ne glada.« Res, take puhlice ne zaslužijo drugega kot pomilovalen posmeh — pisec in tistemu, ki mu kaj verjame.

Obleka in oblačenje

V »Brazdi«, kmečko-stanovskem listu, beremo v sestavku »Obleka in oblačenje kmečkih ljudi« nekatere misli, ki po našem mnenju niso vzgojne. To pa ne velja samo za kmete, marveč za vse stanovce. Pisec sam prizna, koliko se kmečkih deklet, ki so se navadile na mestno obleko, skvari. Ali naj jih še fantje posnemajo na potu — navzdol? Anglež, ki mu praktičnega zmisla nihče ne zanika, se ravna takole: Prvo mu je stanovanje, da se v njem udobno in zdravo počutiš, drugo mu je hrana, ker vzdržuje človeku moči in ga ohranja, in šele na tretjem mestu je obleka. Glavni namen obleke pa je ne samo, da res pokriva telo, marveč tudi, da človeka varuje pred vremenskimi spremembami. Temu in pa — in neglede na dohodke navzgor — stanu primerno naj se vsak oblači. Kolikokrat vidimo zlasti po mestih, da doma otepajo nezabeljeni krompir v oblicah, če ga sploh imajo, spe v nezdravih luknjah, oblačijo se pa tako, kakor se ne oblačijo pametne milijonarske družine. In vprav dekleta iz siromaško bahavih družin imajo najmanj resnih ženinov. Današnje gospodarske razmere in stiske imajo vsaj to dobro plat, da so v mestih potisnile oblačenje nekoliko na bolj pametno mero. Noben pameten človek se ne zgraža, če akademsko izobražen mož nosi zakrpane hlače in se njegova žena oblači preprosto. Glavno je snaga in primeren okus. Kar pisec hvali, imajo vsi zreli ljudje za veliko napako, da so se namreč modni listi s svojimi norostmi zalezli celo v družine, ki nimajo za človeka primerne stanovanja ne prehrane, in to največ zaradi mode. Preprosto oblačeno, snažno dekle kmečkega stanu pri pametnih ljudeh vzbuja več spoštovanja kot pa dekle v flornih nogavicah, v svileni bluzi in z »nafrtajkanimi« lasmi. Obleka, ki je

stanu neprimerna, je neslano bahaštvo, ki ga je na kmetih, žal, največ, in ki je poleg alkohola največ vzrok vseh surovosti in pobojev. Marsikaterga kmeta težko pripraviš, da bi si naročil kako strokovno ali leposlovno knjigo ali časopis, za gizdavo obleko pa se še zmerom najde denar. To je žalostno poglavje! In pisec celo zamerja učiteljici, ki je čisto pravilno sodila o modnih pretiravanjih. Obleka še ne dela človeka! Koliko premoženje bi to bilo, ko bi se ne izmetalo po nepotrebnem toliko denarja za oblačenje. Koliko bi pridobilo narodno gospodarstvo, ko bi manj izdajali na razkošne obleke in nepotreben nakit! Koliko manj dolgov in stisk bi bilo, pa tudi manj prepira v družinah, ko bi ne drveli za modnimi norčijami tudi taki, ki se imajo za pametne in razumne. Del brezposelnosti je nastal tudi zaradi tega, ker gre marsikateri kmečki fant in dekle iskat dela v mesto samo zaradi obleke, ko jim jedi doma ne manjka. Pri tem pa trpi doma gospodarstvo in gospodinjstvo, največ pa snaga in red. Odtod je tudi precejšen kos proletarizacije naših vasi. Kmečka zavest naj bi se uveljavila v vsem, tudi v oblačenju. Vse se zdi tako, kakor da so se »škrici« preselili na kmete in ubili tisti spoštovanje vzbujajoči zdravi kmečki ponos, ki je vprav v cajgastih obleki in domačem platnu prišel do prave veljave. Včasih je bilo treznega kmeta sram v dno duše, da bi se oblačil »po gosposko«. In danes? Varujmo naše vasi pred spakovanjem, da ohranijo svojo zdravo slovensko kmečko liče!

Vsak naj stanuje kot gospod, naj se hrani kot človek in se oblači svojemu poklicu primerno, pa bo v vsaki poštenu družbi dobrodošel, zlasti če ima razen splošne izobrazbe še tudi kaj soli v glavi. — Upamo, da bomo v »Brazdi«, ki je dobro urejan list, kmalu brali o oblačenju bolj trezno sodbo, kakor pa je bila v zadnji številki. Vse stanovce je treba navajati na skromnost in delo, ne pa na gizdavost in brezdjelje.

Mi nismo malodušni

»Borba«, list, ki izhaja v Mariboru, priobčuje pod zgornjim naslovom uvodnik, ki se takole končuje:

»Naši 'samoslovensci' so medla kopija avstrijskega krščanskega fašizma in uganjajo v svoji jugoslovanski državni komediji, vredno pomilovanja. Enako vlogo igrajo 'separatisti' in 'punktaši' v drugih delih države. Liberalni demokratizem je izrodek francoskega demokratizma in skuša pri nas uveljaviti načela, ki so jugoslovanskemu človeku popolnoma tuja, če ne škodljiva. — Marksizem, oziroma socialna demokracija skuša uveljaviti tudi pri nas internacionalna načela Žida Marksa. Je pa še toliko drugih naših nasprotnikov, ki poskušajo svojo srečo pri nas. V kolikor je kateri uspel, ni to toliko zasluga zaupanja naroda, kakor zasluga raznih višjih, mednarodnih sil.

Mi nismo malodušni, čeprav nas na vseh mestih in vedno skušajo onemogočiti. Gremo vztrajno svojo pot boljši bodočnosti nasproti. Zavedamo se, da bo za nami slej ali prej ves delovni narod Jugoslavije, zavedamo se, da do tega ni daleč. Zato vztrajamo na bojnem polju in vabimo pod naš barjak vse, ki čutijo jugoslovansko socialno-nacionalno. V naši borbi pa nam pomagaj Bog in sreča junaška!

Krajna), Vaneče (nam. Vaneča), Šurda (nam. Šurd)?

Zahvaljujem se B., ker me je opozoril na Csaplovicsa iz 1828, ker sem dosedaj poznal le Csaplovicsa iz 1829 (Croaten u. Wenden in Ungarn). Nikjer ni bilo v mojem članku napisano, »da so Madžari ime Tótság iznašli šele v jugoslovanski dobi.« Poznavač o Csaplovicsa in v. Thieleja, ki omenja okraj Tothság (Das Königreich Ungarn, Kaschau 1833), ne morem trditi neosnovanosti, ki mi jih podtika pisec. Močno dvomim, ali je ta potvorba B. v prid. Trdim le, da so Madžari slovenski predel v svoji državi označevali z imenom Vandalia ali Tótság in da »slednje ime ni bilo znano do jugoslovanske dobe«. To rabo sem omenil predvsem zato, ker je Tótság starejše ime, ki se v živem jeziku čuje le še od starejših Madžarov v Prekmurju (ali tudi onstran meje, ne vem).

Ne vem, čemu mi B. priporoča natančnejše preiskovanje zgodovine, ko je »suho geografsko ime Prekmurje brez vonja« in je »ime Slov. Krajina v publicistiki zavladalo nad nezvočnim Prekmurje«. Torej subjektivni čutili za vonj in sluh naj bosta odločilni, kadar gre za izvestno zgodovinsko spoznanje nečesa o nečem!

Kdor je pazljivo prebral moj članek, nihče ne bo našel v njem »podtaknjenega čudnega ozadja«, kakor da bi bili ime Slov. Krajina izumili šele leta 1919 duhovniki.

Da me bo vsakdo pravilno razumel, bom še enkrat ponovil svoja izvajanja. Slovenci na Ogrskem so se imenovali Slovenci. Okoliščina, da je bilo njih ozemlje politično, geografsko, cerkveno in gospodarsko razparcelirano, je vzrok, da niso imeli imena za tako vsestranski razsekano ozemlje. Madžari so jih imenovali Vende, njih ozemlje pa Vandalia, Tótság, Vendség, Vendvidék.

Šele v novi somboteljski škofiji so bili Slovenci vsaj na en način združeni, čeprav je nova crkve-

no-organizačna enota na svojem ozemlju obsegala tudi Madžare. Ko se je slovenska množica na tem ozemlju hkrati kulturno okrepila, tedaj je ona dobila tudi določno predstavo o svojem duhovnem občestvu in teritorialni okroglini, ki jo od tedaj imenuje »slovenska okroglina« z variacijami: slovenska okolina, slovenska okolica, Slovenija(!), slovenske krajine, zlasti pa slovenska krajina (gl. Kalendar in Novine).

Narodnostno se je okrepila »slovenska krajina« zlasti za časa Ivanocija. Najvidnejši in najmočnejši notranji izraz pa je dobila »Slovenska Krajina« tedaj, ko je bila najbolj nasilno preganjana in ko je hotela zaživeti tudi kot avtonomna politična enota, t. j. l. 1919.

Kakor hitro je razmejitvena komisija, še istega leta, potegnila mejo severno od Mure, tedaj ogrski Slovenci niso hoteli nič več slišati o kaki politično-samoupravni Krajini, katere centrala bi bila v Pešti, katere narodnostne pravice bi se kmalu razkadile v meglo. Začutili so, da Mura ni več politična meja, temveč prirodna vez z ostalimi Slovenci. Mura je tedaj zašepetala: »Ne me Večni záto stvorijo, da bi val moj brate ločo, Jaz vešče sem za nje, ki kre strani mi živé.« Voditelji in narod, ki so prej poznali le v Ogrski okvirjeno Slov. Krajino, so začeli rabiti za svoje ozemlje ime »Prekmurje«, ki so ga že davno uporabljali štajerski Slovenci in ki točno označuje geografski položaj.

Mnogi ogrski Slovenci so bili v teh prevratnih dneh v tujini — zlasti v Ameriki. Še pred njih odhodom z doma, pa tudi v novem svetu, jih je bila objela madžarska raznarodovalna propaganda in v njih tako omajala misel, da so oni del slovenstva preko Mure, da so prav v času osvobojenja ogorčeno izjavili: »Nemirovni ino žalostni glasi se približavajo k nam z naše male slovenske krajine. Ali troštajmo se ka nači bode, ar nači more bidti. Narodno zelenje nesmi tak ostati, kar bi tisto ničše

vu znanje zeo. Narod je nigdar ne tak zvolo, ka bi to krajino štoj za Prekmurje imenuvo i nigdar jo ne spozna za Prekmurje.«* (Domovina 12. n. 1921.)

Ves čas, potem ko so Madžari še vedno rovarili proti novi razmejitvi, so ostali Prekmurci trdno prepričani, da ne pripadejo nikoli več kot brezpravna krajina v stari okvir.

Po prevratu je bilo na obeh straneh Mure, tako v živem govoru, kakor v publicistiki (tudi »Slovenec«!) slišati le naziv Prekmurje. »Novine«, ki so bile prej glasilo ogrskih Slovencev, so postale »list za Prekmurske Slovence«.

Vse je bilo v miru do političnega vpada Radića v Prekmurje, ki je kakor ostale Slovence imenoval »alpske Hrvate«, tako tudi to pot proklamiral Prekmurce za »prekomurske Hrvate«. Da poudari slovenski značaj svoje pokrajine, je Klekl začel spet rabiti stari naziv Slov. Krajina, ki so ga rabili že »za Vogrov«. Za tem, po Kleklu obnovljenim imenom, je sledil predvsem naš katoliški tisk. Ljudstvo je še naprej ohranilo naziv Prekmurje, dosledno pa ni še izginil nit iz »Novin«.

Zame ni več vprašanje, ali se odločimo za naziv Slov. Krajina, ki so ga v strahu pred Radićevo pustolovščino oživel prekm. kat. voditelji (četudi v dobri veri) in ki je našim že omenjenim, zaslepjenim odpadnikom v inostranstvu del irendentističnega programa, ali pa naziv Prekmurje, s katerim ni nič manj vsestransko poudarjen slovenski značaj tega ozemlja.

Mnenja sem, da morajo odpasti vsi samovoljni, osebno-čustveni, kakor tudi strankarsko-politični nagibi, ki se jih je toliko natrosilo zadnji čas po naših časnikih, za in proti Prekmurju, pa jim ni objektivno spoznanje edino izhodišče.

M. Kokolj.

* Podčrtal jaz.

Vsak Slovenec si bo lahko sodbo o tem napravil sam, in mi si lahko prihranimo vsaktero razlago.

„Konjeniki g. Puclja“

Pod tem naslovom prinaša »Edinost« nad vse poučno jugoslovensko zgodbo. Ob zadnjih volitvah da je obljubil minister Pucelj vsem dela in zaslužka. Osem delavcev se je glede na to obljubo res zglasilo pri njem, in čez nekaj časa so jih poslali na državno veleposestvo v Karadžordževu. Tam so jim odkazali hlev za stanovanje, ko pa so trudni in lačni od dela prosili hrane, so jih preprosto pogнали na cesto. Ker niso imeli denarja za vožnjo, so se podali peš domov. 15 dni so hodili, spotoma so se preživljali z beračenjem, spali so pa kar na prostem. V šali so se imenovali sami Pucljeve konjenike, jahali sicer niso sami, pač pa so nje same jahali lastni kovčki, ki so jim med hojo poskakovali na plečih. Dopis sam je podpisal eden iz te neprostovoljne konjice g. Viktor Adamič.

Zemlja sama kriči proti njim

Slovenskega značaja Julijske krajine niti fašisti ne morejo zatajiti in ga morajo večkrat sami nehote izpričati. Tako beremo v ultrafašističnem »Piccolu« od 14. t. m., da so osrečili prekrasno trentarsko dolino dopolavoristi, ki so taborili v Na-Logu, piši pravilno na Logu. Nadalje piše, da so italijanski planinci zlezli na Yalouz. V pačenju slovanskih imen nadvse iznajdljivi fašisti zadevajo, kakor vidimo, vendarle na ovire pri svojem poitalijančevalnem delu po naravi sami. Očeta Triglava pa trdovratno imenujejo »Tricornoc«, neko drugo julijsko goro »Solcato«, blizu nje pa se nahaja gora »Avvoltoi«. Bog vedi, kako so prišli do te čudne spake. Italijanske Julijske alpe zaradi tega ne bodo postale, niti naši hribovi, ki jih je Mussolinijev režim s svojimi neznoznimi davščinami uničil. »Pon. Slovenec.«

Popravek.

V članku »Nevarnost tretjega rajha« v zadnji številki »Slovenije« se je vrnila groba tiskovna napaka, ki jo je pazljiv bralec že sam popravil. Stavok: »Ko pade Avstrija pod hitlerizem, je na vrsti slovensko in dalmatinsko ozemlje, čez kateri je odprt dohod k Avstriji, se mora prav končati — k Adriji.

Koroški vtiski

Ko prestopi človek državno mejo, skoraj ne opazi spremembe. Nekaj več vojaških in carinskih uniform morda, sicer pa vse, kakor po navadi: uradništvo, ki upravlja mejno službo, res vljudno, postrežljivo, prav nič malotno.

Toda prvi vtiski zajemajo vedno in povsod le površno. Razen tega ni ob meji večjih krajev, kjer utriplje življenje močnejše, kjer daje količina vtisov jasnejšo sliko.

Vendar z vlaka že opazi človek debelo tiskane razglase, podpisane od zvezne vlade, nalepljene na javnih in zasebnih stavbah. Pristopiš, bereš; nič takega, česar bi človek ne bil že vnaprej pričakoval, o hudodelskih naklepih protidržavnih »elementov«, o zvestih državljanih, ki so pomagali s pomočjo hrabre požrtvovalne itd. vojske zatreji jih in preprečiti njihove veleizdajalske namene, zagotovilo, da je vlada trdno odločena — in tako naprej.

V mestih je stvar že drugačna. Pred vsem iznenadja velikansko število uniform, vojaških in drugih. Sicer pa — uniforma je naravna posledica uniformiranega duha, ki je želja in namen vsake diktature. Zakaj naj bi bilo v Avstriji drugače.

Slovenska Koroška.

Slovenskih napisov tudi v popolnoma slovenskih krajih — vsaj ob železnici — ne vidiš, niti na zasebnih stavbah ne. V kaki vasi kje med gorami jih še najdeš, skromno potisnjene na drugo mesto. Pa je težko tudi takemu našemu človeku. Vsak hip ima orožnika nad vratom, gostilničar je kaznovan za najmanjši prestopek, ki ga oblast ne kaznuje pri sosedu z nemških napisom.

»Kako pa je sedaj, pod novo vladavino? Mar je kaj boljše?«

»Še slabše! Nekateri sicer še vedno upajo, da se bo vlada zavedla in nam v svojo lastno korist dala, kar nam gre. Toda jaz, po pravici rečeno, tega ne verjamem.«

Seveda ni na javnih poslopih nikjer slovenskega napisa. Samo sled takega napisa sem opazil: na ledeniški postaji je že stara tabla »Ausgang — Izhod«. »Izhod« je belo prepleskan, a še čitljiv. Ta nepopolna prepleskanost je menda edina oblastvena koncesija koroškimi Slovincem.

Kajti sicer Nemci ne vedo, kako bi bolj pričevali sebe in druge o Koroški — nemški deželi z južnim soncem. Nemška južna dežela — to geslo kriči iz vseh tujskoprometnih sestavkov in reklamnih prospektov.

Kdor mnogo kriči, ima pač kaj prikriti. Pa sicer Slovenci — kaj je z njimi?

MALI ZAPISKI

Prepovedana knjiga.

Minister za notranje zadeve je prepovedal uvažati in širiti v naši državi knjigo »Lenin«, ki je izšla v Parizu.

Vox populi — vox dei.

»Münchener Neueste Nachrichten« so poročale o podatkih iz volilnih zapiskov ob priliki »Hitlerjevega plebiscita« dne 19. avgusta t. l. takole: Volilni okraj 24 ima 1,650.045 volilnih upravičencev. Oddanih je bilo 1,850.200 glasov; od teh »da« nič manj ko 1,655.395. Podobna »pomota« v računanju se je pripetila nekoliokrat tudi »Jutru«, ko je poročalo o volilnih rezultatih pri nas. — Poljudski glas — glas polbogov. Neljudski glas — hudičev glas.

Časopisje v Sloveniji.

Po »Novinah« Slovenske krajine posnemamo, da je v Sloveniji: Versko-cerkvenih listov 30, kulturno-nazornih, strokovnih-znanstvenih, književno-umetniških revij 18, poljudno-znanstvenih, kulturno-stanovskih in društvenih glasil 26, mladinskih (otroških, dijaških, kmečko-delavskih) 17, družinskih in ženskih 10, političnih in ljudsko-prosvetnih 28, gospodarskih 34, zdravstvenih, sportnih, turističnih, reklamnih in uradnih 15. Skupaj vseh slovenskih listov, revij in drugih glasil je 178. Če upoštevamo, da se tudi slovenska knjiga čedalje bolj uveljavlja, moramo biti, spričo sedanjih razmer, kar zadovoljni. Ko bi le vsi ti listi gojili tudi

Rojaki, pravi Slovenci, ki Vam slovenstvo ni prazna beseda, spominjajte se tiskovnega sklada za naš tednik! Prispevke pošiljajte na upravo tednika »Slovenije«, Ljubljana, Wolfova ulica 12. Naš čekovni račun pri poštni hranilnici ima številko 16176. Vsak prispevek za naš tiskovni sklad je dokaz, da je darovalec vojščak v slovenskih okopih.

»Kolektivna papiga.«

Poljski list »Myśl Narodowa« piše o posledicah Piłsudskega diktature na Poljskem:

»Za vsakogar je postalo jasno v zadnjih tednih, da deluje poljsko-francoska zveza nepopolno. To poslabšanje je nastopilo usodno v dobi največjega

Na zunaj jih človek ne opazi mnogo. Nekam preveč zadržljivi se zde, zlasti do tujea. Tudi govore preveč nemški, zlasti izobraženejši, in kar je čudno na prvi hip, tudi zavednejši. Včasih šele čez dalj časa spoznaš, da imaš Slovence pred seboj.

Toda če se jim znaš približati, pristojušo in brez vsakršne agitatorične vsiljivosti, tedaj vidiš, da vsaj slovenski koroški kmet vztraja, še vedno vztraja.

Pročelje.

Zunanji vtisk, ki ga napravljajo na popotnika ljudje in mesta, je ugoden. Revščine je vsekako mnogo manj videti, kakor pri nas. Beračev je malo, prav tako zanemarjeno oblečenih ljudi, ki že od daleč označujejo brezposelnega pri nas. Hiše zvečine lepo pobeljene, čedne. Stanovanjskih barak, ki »krase« ljubljanska predmestja, nisem opazil, čeprav me je zanesla pot prav na obod obeh poglavitnih mest. V vseh industrijskih krajih dolga vrsta čednih eno- in dvonadstropnih hiš, obdanih od vrtov: delavska stanovanja.

Politika.

Kupujem malenkost v trgovini in plačujem z novim, menda nikljevimi šilingom. Pristopi kmet: »To je pa res pametno od države, da je izdala tale denar in zanj potegnila dobro srebro, že davno bi bila lahko tako storila. O da, pametna je ta naša država!«

Govoril je glasno, poudarjal vsako besedo, očitno je hotel, da ga poslušajo vse. Res so ga poslušali z napeto radovednostjo, kaj porečem. Pokimal sem: »Seveda, seveda!« Posmehljivo pritrdjevanje drugih kupcev je pričalo, da jim je bila kmetova ironija s prvega hipa jasna.

V kavarni. V vsaki, tudi najmanjši, kavarni imajo sedaj inostranske liste, ki jih še pred pol leta niso imeli. Poleg angleških seveda zlasti švicarske. In ko da se to razume samo ob sebi, na vrh mi je položil natakav vedno »Neue Züricher Zeitung«.

Posledica diktature: ljudje ne zaupajo in ne verjamejo lastnim listom, ki so poč cenzuro. Prav kakor smo se mi med vojno pulili za vsakero inostranski list in ga, če ni šlo drugače, drago plačevali, samo da bi zvedeli, kako in kaj je prav za prav s tistimi zmagami, katerih so nam bila polna ušesa.

Pa še ena posledica: brž ko zvedo, da si inostranec, postanejo radovedni, pozorni, celo naravnost zaupljivi: »Kako je pa prav za prav? Kaj se kaj sliši? Mar je res to... in ono... in še tisto...?«

O politiki se razgovarja sedaj na Koroškem vse, moški in ženske. Vse ozračje je prepojeno s po-

razkranjanja in skoraj uničenja neodvisnega javnega mnenja na Poljskem. Poslušajoč časopisje in radio, vzgojeno v kolektivno papigo, odvajeno treznega razmišljanja v političnih stvareh, in zlasti brez vsakega pojma o življenju in psihologiji zahodnih narodov pozna danes naše javno mnenje malo dejstev, da bi si ustvarilo samostojno sodbo o takšnem poglavitnem vprašanju, kakor so to poljsko-francoski odnošaji.

Vendar, da smejo in tudi hočejo poljski listi tako pisati, to daje vsekako vsaj mogočnost in upanje ozdravitve.

Čehi vedno in povsod zoper diktaturo.

Na strankarskem shodu češko-slovaške ljudske stranke v Češki Skalici je govoril češko-slovaški trgovinski minister inž. Dostalek o organizaciji narodnih sil:

»Protidemokratske vladavine se hvalijo, da so organizirale vse narodne sile za državno-politično najvažnejšo nalogo. Pri nas je to naloga demokracije. Češko-slovaška demokracija, zrasla iz preteklosti in značaja narodnega življenja, je bolj spopolnila svojo nalogo v teh časih, kakor takojmenovane avtoritarne vladavine, naj že imajo fašističen ali diktatoričen načrt. Češko-slovaška ljudska stranka ne vidi zategadelj v demokraciji samo najnaravnejšega terišča, ampak tudi najzanesljivejše, s katerega je mogoče braniti težko pribojevano samostojnost. Če ni pri nas vse dobro, je drugod še mnogo slabše. Našim nezadovoljnim ne bi želel, da bi bili prestavljeni v kako inostransko okolje. Tam bi vse drugače ravnali z njimi.«

Poraba bednostnega fonda.

Strokovna komisija je na svoji seji sklenila: Pozvati bansko upravo, vse Delavske zbornice, Središnji urad za zavarovanje delavcev, ministristvo socialne politike in narodnega zdravja in drugih faktorje, da naj se Bednostni fond, njegovi dohodki, ki jih tudi mora plačevati delavstvo, porabi za zavarovanje tuberkuloznih. In mnogo bo pomagalo in denar bo dobro naložen. »Delavec.«

»Slovenija« se zavzema za pravo, čisto demokracijo v javnem življenju, za to, da se v praksi uveljavijo načela, ki se v teoriji proglašajo kot vodilna. Odločno bo hoče voditi proti vsakemu slepomušenju v načelnih vprašanjih in proti dvoživkarstvu v narodnem življenju.

litiko. Povsod jo srečuješ. Hodiš po stezi, dobro si zapomniš rdeče znamenje, ki ti priča, da si na pravi poti. Ko se vračaš, je na debelo prepleskano s kljukastim križem. In kljukasti križ srečuješ povsod, na hišah, plotovih, celo na javnih stavbah. Na Veliki Kapi so ga napravili celo iz rušnin, morda tudi kje drugje.

Širite in naročajte naš tednik!

»To pa gotovo ni res. Saj bi bil vendar morali opaziti, če bi kaj takega bilo.«

Neverjetni obrazi, pomežikavanje, češ, saj vemo.

Sprva si teh govoric nisem znal prav razlagati. A v hipu mi je postalo jasno, ko sem prebral neki sestavek v »Reichsposti«.

V Avstriji je diktatura. Torej so listi vsi po enem kopitu. Torej pisarijo o imenitnosti lastne vlade zgolj. Torej so pošteno dolgočasni. Kdo bi jih bral? Vzameš jih v roko, pogledaš naslove, ki si jih kakor izdavnica že slutil, zazehaš, pa se oziraš po tečnejših stvareh.

Spominjajte se našega tiskovnega sklada!

»Dopusti.«

Stojim pred neko trgovino. Zaprta je ob času največjega prometa.

»Kdaj vendar odprejo to trgovino? Ali je sploh zaprta, zaradi konkurza ka-li?«

»Tisto ne, ampak oba lastnika sta na dopustu.«

»Na dopustu?«

»Da, na takem v koncentracijskem taborišču v Wöllersdorfu.«

Pozneje sem opazil še več zaprtih trgovin.

Z avtobusom se peljem skozi Maltansko dolino. Že v vozu pozdravljajo hrupno dva potnika. Ko izstopita, je to pozdravljanje prav posebno živahno.

»Kdo pa sta, ta dva moža?«

»Dva kmeta sta, ki sta se udeležila vstanka. Sedaj so jima dovolili kratek »dopust« iz koncentracijskega taborišča zaradi žetve.«

(Konec prih.)

Urednik in izdajatelj Fran Radešček v Ljubljani.